

Politika

Marc Sémo

Libération gazetesi
Dış Haberler Servisi
Sorumlusu Marc Sémo
röportajında "Paris
Türkiye'nin jeopolitik
önemini hatırlıyor".

Sayfa 4

Eğitim

İnci Kara

Eski öğrencisinin
Notre Dame de Sion
Fransız Lisesi'ne
yaptığı ziyaret; son
beş yılda gerçekleşen
değişiklikler...

Sayfa 2

Ekonomi

Selda Atik

Kriz karşısında Orta
Asya ülkelerinin
durumunu ve
Türkiye'nin çıkarlarını
değerlendiriyor.

Sayfa 2

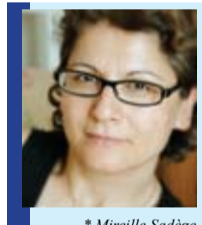
Aujourd'hui la Turquie Türkçe

Supplément gratuit au numéro 48 Avril 2009 d'Aujourd'hui la Turquie

N° ISSN : 1305-6476

Fransa'nın NATO'ya Dönüşü

* Mireille Sadège

3-4 Nisan tarihlerinde
Strasbourg-Kehl'de
gerçekleşecek olan ve
Cumhurbaşkanı Sar-
kozy'nin Fransa'nın
entegre Atlantik İtti-
fakı sistemine resmi
geri dönüşünü ilan

edeceği NATO zirvesi yaklaşırken bu kararın Fransa'da yol açacağı önemli sonuçlar hakkındaki tartışmalar hat safhaya tırmandı. Kamuoyu yoklamaları halkın üçte ikisinin Fransa'nın NATO'ya geri dönüşüne sıcak baktığını gösterirken, birçok Fransızın da, kriz etkileriyle uğraşırken bu konuyla hiç ilgilenmedikleri ortaya çıkmıştır. Ancak Nicolas Sarkozy'nin, konuyu ciddi bir biçimde ele alarak ve özellikle De Gaulle yanlıları arasından çoğunluğu oluşturan kesimleri de toplayarak muhalefetin farklı partilerini ortak bir nokta çevresinde birleştirmeyi planlayan rakipleri için bu böyle değil.

Kamuoyuna göre halkı bilgilendirmeye yönelik girişimler, NATO'ya değil, yalnızca entegre komuta kademesine geri dönüşün söz konusu olduğunu belirtmeye çalışarak durumu aydınlatmaya çalışıyor, çünkü aslında Fransa bu organizasyondan hiçbir zaman ayrılmadı. Hatırlatacak olursak, bu askeri organizasyonun kuruluşunda yer almış, birkaç yıl sonra konumundan hoşnutsuzluk duyarak bağımsız kalmayı yeğlemiş ve 1966'da NATO'nun yalnızca entegre komuta kademesinden ayrılmıştır. General De Gaulle tarafından alınan bu karar askeri olduğundan çok siyasidir, zaten o gün bugündür hiçbir cumhurbaşkanı Atlantik İttifakı bünyesindeki bu bağımsız

konumu tartışmaya açmamıştır. 1995'te Jacques Chirac Fransa'yı entegre komuta kademesine geri döndürmeyi denediysede Amerikalılar, güney komutasının yönetimini Avrupalılara bırakmaya karşı çıktığı için bir sonuç alamamıştır. Bu başarısızlığa rağmen Fransa 1995'te, İttifakın askeri komitesinde yer almayı

kabul ederek entegre komuta kademesine fiilen geri dönmüştür ve bu durum 2004'te Avrupa'daki Müttefik Kuvvetleri Yüksek Karargahına birkaç subayını göndermesiyle tasdik olunmuştur. Bundan sonra Fransa gerçekte, NATO'nun Savunma Planlama Komitesi ve Nükleer Planlama Grubu hariç tüm hareket ve yapılarında yer almaktadır.

Cumhurbaşkanı Sarkozy NATO'ya bu geri dönüşü, Avrupa'nın savunulması alanındaki büyük gelişmelere bağlamıştır; anlaşılın o ki söz konusu gelişmeler

Avrupa'nın savunulmasını gerçek anlamda özkerleştirerek daha da ileri gitmesine yol açacak. Sarkozy komuta kademesinde daha fazla görev ve İttifakta, başlıca olarak savunma görevlerine odaklanacağı yeni bir stratejik konsept doğrultusunda bir yenilenme istiyor.

Ancak bu karara muhalefet edenler aynı fikirde değil, işte bunların Cumhurbaşkanı'na yönlendirdikleri suçlamalardan birkaçı: Kimileri, Cumhurbaşkanı'na Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasıyla (AGSP) ilgili olarak karşılıksız tavizler vermekle suçluyor, örneğin "NATO'ya yeniden katılacağız ama savunma politikasında Avrupa'nın içinde olmayacağız" diyen Sosyalist Parti eski başkanı François Hollande ya da "kandırmacalarla dolu bir pazardan" söz eden eski Başbakan Alain Juppé. Kimileri de Fransız diplomasisinin bağımsızlık ilkesini bırakmakla suçluyor. Eski Başbakan Dominique de Villepin'e göre bu karar "diplomasiyi bayağılaştıracaktır", ayrıca Fransa'nın tekilliğinin ne kadar büyük bir önem taşıdığını göstermek için şunları söylüyor: "Fransa'nın bağımsız konumu dünyanın dengesi için gereklidir. Yarın NATO'ya dahil olduktan sonra, Irak konusundaki konumumuzu aynen koruyabilir miyiz, koruyabilecek miyiz?" MoDem'in Genel Başkanı François Bayrou'ya gelince şöyle diyor:

"Fransa'nın kimliğine ait bir parçadan vazgeçiyoruz. Bu bir eş konuma geliş; Atlantik İttifakı bütünü içinde, farklılığımızı, tekilliğimizi kaybetmiş bir halde, diğer ülkeler gibi olacağız".

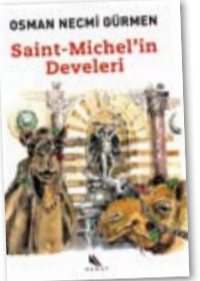
Devamı Sayfa 3'te

Râna'nın yazmadığı romanı

Saf kan bir arap atı gibi sevgili, güçlü, tez canlı, güzel bir yaratıktı anam. Boğaz'ın iki yakası arasında, bir diyardan öbürüne, örfle- re âdetlere pek de kulak asmadan gitti geldi ömür boyu kanatlı bir kısrak gibi. Mahallenin imamı ecinniyle dostluk kurmuş olduğuna inandı.

Gerçeklerden kaçıp kendine göre ayrı bir âlem kurmasından ötürü, şizofren deyiverdi asabiye uzmanı. Birbirlerini kıskanan, kin tutan, dalaşan, dertleşen, sevişen, velhasıl istediği gibi güttüğü kişilerle dolu doğadışı bir âlemde yaşadı. Aşkta, kinde, ümitte... kadere mi karşıdır o sonsuz dek uzayıp giden dava? Kadere değil, beşerin lânetli mizacına karşıdır o bitmeyen savaşım.

Hikayenin devamını Osman Necmi Gürmen'in Saint Michel'in Develeri adlı yeni çıkan kitabında okuyabilirsiniz.

Hillary Clinton geldi, Obama geliyor, Bir de Sarkozy gelse!

Politika Günlüğü
Hüseyin Latif

Türkiye 29 Mart yerel seçimlerinin hemen ardından Amerika Birleşik Devletleri'nin yeni Devlet Başkanını ağır- layacak.

Hillary Clinton'un 7-8 Mart tarihleri arasında Ankara'ya yaptığı ziyaret sırasında verdiği mesajlar kimileri tarafından anlamlı, kimileri tarafından da diplomatik olarak nitelendirildi. Büyük bir devletin, dünya hakimi olarak nitelendirilen bir ülkenin en güçlü kadını protokolde gerekliliği olmamasına rağmen Anıtkabir'i ziyaret ederek bir çelenk koydu ve saygı duruşunda bulundu.

İşte devlet adamlığına (kadınlığına) uygun bir davranış. Ama bununla da kalmayıp iki haber kanalında iki değişik programa katılması, hele NTV'de yayınlanan "Haydi Gel Bizim Ol" programındaki yalın, sempatik tavırları ve yanıtları ile Türk insanını şaşırttı.

Devamı Sayfa 3'te

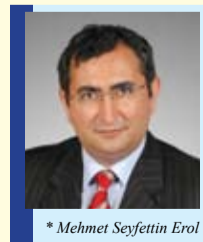

* Haydar Çakmak

Guantanamo Hapishanesi

Amerika Birleşik Devletleri'nde, Amerikalıların çok önem verdiği simgeleri arasında olan iki stratejik noktaya, Savunma Bakanlığı Pentagon ve kapitalizmin merkezlerinden ikiz kulelere karşı 11 Eylül 2001'de yapılan terörist saldırı, Amerikalıların çılgına çevirmiştir.

Devamı Sayfa 4'te

* Mehmet Seyfettin Erol

ABD'nin Afganistan Üzerinden Yeni Küresel Hesapları ve Rusya

ABD Başkanı Barack Hussein Obama'nın daha başkan seçilmeden önce, seçim döneminde dış politikasında bir öncelik olarak Afganistan'ı işaret etmesiyle ortaya çıkan yeni durum, ABD'nin Afganistan üzerinden yeni küresel hesabı olarak algılanmakta gecikmemiş ve tüm dikkatlerin yeniden bu bölgeye odaklanmasını sağlamıştır.

Nitekim Irak bağlamında yaşanan gelişmelerle birlikte ABD dış politikasında öncelikler bağlamında yaşanan rota değişikliği ve bunun somut bir göstergesi olarak Irak'tan Afganistan'a doğru gerçekleşen kuvvet kaydırmaları, bugün itibarıyla bölgede yeni düzenlemeleri ve yapılanmaları da beraberinde getirmeye başlamıştır.

Devamı Sayfa 3'te

Notre Dame de Sion, Anılarım ve Gerçeklik arasında

Burası öğrencilerine eğitimin yanında, görgü, nezaket, düşünce yapısı, sorgulama gibi erdemleri de kazandırmayı hedefleyen ve bu konuda gayet başarılı olan bir okul.

Bahar aylarında kestane ağaçları çiçek açar Sion'da. L şeklindeki büyük bahçenin duvarları 153 senelik tarihini fısıldarken, öğrencilerin bir kısmı "çardak" olarak anılan orta kısmında, biri salıncakta; kalanlar basket potalarında, ya da bilardo ve tenis masalarında ve nihayet somon rengi duvarlarından eser kalmayan ve adeta lüks bir café'yi andıran kantininde... Burası sekiz senemi geçirdiğim Sion'dan epey farklı, ama bana aynı duyguları yaşattığı için sanki ruhu aynı. Küçük bahçeye gidiyorum, o sakin duruşunun ardındaki mütevazı özgüveniyle, sessizce selamlıyor beni. Yürümeye devam ediyorum... Okulun eskiden beri en sevdiğim yeri olan medyatek'in kapısında bir süre durup içeri bakıyorum. "Tek büyüyen sen misin?" diye soruyor usulca.

Lisenin Türk Müdür Başyardımcısı Suzan Sevgi dört yıldır M. de Lansalut ile yakın işbirliği içinde çalışıyor; Fransız müdür hakkındaki görüşlerini şu şekilde paylaşıyor: "Göreve gelmesinden sonra okulun fiziki şartları olumlu yönde değişti. Kısa zamanda günümüzün ihtiyaçlarına paralel olarak, öğrencinin müzik, resim, tiyatro gibi farklı sanat dallarıyla iç içe yaşamasını sağlayan, sürekli araştırmayı ve gelişimi destekleyen doğal bir okul ortamı oluşturuldu. Başkasına ulaşılmaz görünen hedefler M. de Lansalut için daha başlariken sonu hesaplanmış bir çizgidir. Sessiz ve sakin, ancak aynı ölçüde planlı ve hedefe yönelik çalışan bir kişidir".

Fransa'da uzun yıllar farklı liselerde ve bir dönem İzmir Saint Joseph Lisesi'nde çalışmış olması nedeniyle deneyimli, aynı

zamanda Türkiye'yi ve gerçeklerini bilen, Millî Eğitim Bakanlığı'nın yönetmeliklerini iyi yorumlayan ve uygulayan bir kişi Yann de Lansalut.

Ziyaretim sırasında 25 senedir bu okulda çalışan eski Fransızca öğretmenim Nil Hamamcıoğlu ile de görüştim. Paris V Sorbonne psikoloji mezunu olan Mme. Nil, NDS'deki değişiklikleri değerlendiriyor:

"Yeni dönemde okul çok değişti; kantin 'Starsion' oldu, galeri açıldı, çok güzel bir tiyatro salonumuz oldu..." diye belirtirken; sistemin değişmesi konusunda ise "Eskiden çocuk, 11-12 yaşındayken ilkokulu bitirince bize geliyordu. Şimdi gelen öğrenciler 15-16 yaşında, dolayısıyla lisana karşı bütün antenleri açık gelemiyor. Artık FLE (français langue étrangère: Fransızca yabancı lisan) diye bir sisteme geçildi ki burada Fransızca ikinci dil gibi oluyor, çünkü çocuk ya İngilizce ya Almanca'dan geliyor. Sizin döneminizde FLP idi, (français langue première: Fransızca ilk lisan) idi. Fransızca seviyesi maalesef bu yeni sistem yüzünden sizin zamanınızın seviyesine varmaya müsait değil. Bu yüzden Maupassant, Proust gibi Fransız edebiyatı yazarlarını işlememiz çok zorlaşıyor. Okullarda eğitimin sekiz yıla çıkarılmasının iyi tarafları olsa da yabancı liseleri olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Bizim şansımızsa bir ilkokulumuzun olması ve Silva Taner gibi buradan gitme harika bir müdürünün olması," diyor.

Mme. Nil, frankofoni hakkındaki düşüncelerini de şöyle ifade ediyor: "Fransızca'nın dünya üzerinde daha fazla önem kazanmasını çok istiyorum. Çünkü Fransızca çok güzel bir lisan, benim ailemde herkes Fransız kültürü aldı; Fransızların Fransız kültürüne, frankofoniye daha çok sahip çıkması gerektiğini düşünüyorum. Biz üstümüze düşeni yapıyoruz. Fransızlarımıza yeterli önemi verdiklerini düşünmüyorum; okullarda yapılan frankofoni haftasıyla bu iş bitmez, daha yapılacak çok şey var. Eşim de Fransız Ticaret Odası Başkanı, benimle aynı görüşte".

Daha sonra, okulun rehberlik servisinde psikolog olarak çalışan 1997 NDS mezunu Aylin Gürcan ile sohbet ediyorum; gelen öğrencilerin adaptasyonunu nasıl sağladıklarını anlatıyor: "Eskiden tüm lise sınıfları için tek rehber öğretmen vardı fakat her lise sınıfının problemi aynı olmuyor. Biz de artık her dönem için ayrı rehber öğretmen görevlendirdik. Şu an Lise 1 ve 2. sınıflarla Tuna Sakıralı, Lise 3 ve 4. sınıflarla Defne Başkan ilgileniyor. Bence farklı okullardan gelen 120 Hazırlık sınıfı öğrencisinden sorumluyum. Okulun ilk yıllarında NDS ruhuna adapte olmaları ve sınıf içi iletişimi kuvvetlendirmek amacıyla öğrenciler için aktiviteler düzenliyoruz. Beraber gezilere gidiyoruz, sık sık da teke tek görüşmeler yapıyoruz".

"NDS diğer okullarla karşılaştırıldığında her zaman disipliniyle farklı bir noktada durmuştur ama bu zamanla değişmiştir. Lisenin erkek öğrencilerle karma hale dönüşmesi bence okula yeni bir ses getirdi, öğrencilerin artık daha rahat olduğunu düşünüyorum". Etraftan NDS'nin disiplinini duyanlar fobiyle gelebiliyor, ancak birkaç ay sonra bunun sorgusuz sualsiz bir disiplin değil, önemli ve gerekli bir disiplin olduğu hemen anlaşılıyor".

Aylin Hanımla sohbetimiz, okul binasında

yapılan değişikliklerle devam ediyor. Aylin Hanım için medyatek'in yenilenmesinin ayrı bir önemi var: "Görüyorum ki öğrenciler medyatekte okuldaki vakit geçiriyorlar. Kitapları inceliyorlar, film izliyorlar, yani mekânı kullanıyorlar. Sonra mutlaka piyano çalan, bilardo oynayan ya da kantinde oturan öğrenciler oluyor. Öğrencinin okulu ikinci evi olarak görmesini sağlıyoruz".

Ege Olgaç Lise 1, Ece Dayıoğlu Lise 3 sınıfı öğrencisi... Ece'nin anne ve babasından sürekli olarak duyduğu Fransızca'ya karşı özel ilgisi, onu bu okula getirmiş. Fransız ekolünü "merak uyandırıcı" olarak nitelendiren Ece'nin yanı sıra Ege başlangıçta bir Fransız Lisesine girmek niyetinde olmamasına rağmen tesadüfen tanıştığı Fransız kültürüne içine girmeyi "çok iyi bir tesadüf" olarak açıklıyor. Öğrenciler en çok hoşlarına giden şeyin buradaki ortam olduğunu söylüyorlar. "Ders saatlerinde sadece ders yapmıyoruz, sınıf içi iletişim çok güzel, çok şey öğreniyoruz. Okulda devamlı tiyatro, konser, café philo gibi etkinlikler oluyor, bence bunlar da çok iyi," diyor Ege.

Bana ikram edilen sıcak çayı küçük bahçeye bakarak yudumluyorum ve birden -Mme. Nil'in psikoloji derslerinde bahsettiği, daha doğrusu uzun uzun anlattığı- mémoire affective, yani Proust'un "duyusal hafıza"sı bir anda devreye giriyor ben binlerce anım arasında dolaşırken... Ortaokuldaki münazara gruplarını anımsıyorum; bir fikre "karşı" ya da "yandaş" olarak seçilen, birkaç kişiden oluşan "contre-pour" münazara gruplarını... Karşı gruptaki öğrencilerden gelen itirazları hatırlıyorum, "Ama hocam, bu fikre 'karşı' değilken nasıl 'karşı' olduğumu savunabilirim ki?" ve öğretmenimizin "Daha iyi, empati kurmanı sağlar," deyişini... Ece bu konudaki düşüncelerimi adeta tamamlıyor: "Bireylere söz hakkı tanınan, konuşmanın rahat olduğu ve tartışmaların yaratılabildiği özgür bir ortam sağlandığını görüyorum öğretmenler tarafından. Bu nedenle onlarla

iletişimimiz çok yararlı". Ege de bu konuda Ece'yle hemfikir: "Öğretmenlerimiz bize 'müdür' ya da 'hoca' olarak yaklaşmıyorlar. Bir sorunumuz olduğunda hemen bizimle konuşuyorlar, biz kendimizi rahat hissedince de bu da her şeye yansıyor, mutluluğumuza, notlarımıza vs. Örneğin, Bilhan Hanım'ın odasında mutlaka onunla sohbet eden biri olur, bu harika bir şey," diyor.

NDS ziyaretim sırasında konuştuğum birçok öğrenci, okula ilk girdiklerinde başlarda bir adaptasyon zorluğu yaşadıklarını belirtiyorlar, fakat hepsi Fransız kültürünün "farklı" olduğunun bilincindedir. Ece ve Ege'ye son olarak eklemek istediklerini sorduğumda, "NDS'de okumaktan çok mutluyuz, çok iyi bir tercih yapmışız," diyorlar aynı anda gülererek. Aslında bu cümleden çok, gözlerindeki ışıktan anlıyorum samimi olduklarını. NDS'yi, eski öğrencilerinin nihayet yeni Sion'lularını kışkırdığı bir hale getiren ve mükemmel bir eğitim kurumuna dönüştüren tüm öğretmenlerime en içten teşekkürlerimle.

*İnci Kara

Batı'nın Orta Asya'ya Artan İlgisi ve Türkiye

* Selda Atik

Sahip olduğu enerji kaynakları ve diğer doğal kaynaklar sebebiyle, Orta Asya'nın yıldızı her geçen gün parlamaya devam ediyor. İçinde bulunduğumuz küresel kriz döneminde dünyanın

geri kalanını ciddi biçimde etkilemiş görünen kriz, bölge ülkelerinde ufak tefek sarsıntılara sebep olsa da, başta Kazakistan olmak üzere Orta Asya ülkeleri büyümeye devam ediyor. Kazakistan'ın yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 8,5...

2008 sonunda İstanbul'da yapılan "Dünya Ekonomik Forumu"nun (WEF) ilk Avrupa ve Orta Asya konulu toplantısında bölgenin önemi tartışıldı. Orta Asya doğal kaynaklar ve enerji hammaddeleri bakımından Avrupa için de ilk sıralarda yer alıyor. Aynı zamanda bölgeden Avrupa'ya yönelik enerji ithalatında önemli rol oynayacak boru hattı projeleri de forumun konuları arasındaydı. Özellikle 2004 genişlemesinden sonra Avrupa'nın bölgeye yönelik ilgisinin, artan enerji ihtiyaçları sebebiyle yükseldiği biliniyordu. Buna rağmen Batı Rusya'nın dağılmasından beri, Orta Asya'nın demokrasi karnesinin kırık olduğundan bahsederek uzun süre bölgeyle ilgilenmemişti.

Son dönemde giderek artan bu ilginin hem enerji ihtiyacı hem de Batı'nın giderek daralan ticaret hacmi nedeniyle olduğu çok açık görünüyor. Türkiye'nin bu ilişkiadaki rolü ise Orta Asya bölgesiyle olan bağları ve Batı'ya köprü olabilme kapasitesi; başka bir deyişle Türkiye, Batı için fırsat yaratma rolünü üstlenmiş görünüyor. Oysa Türkiye bu arada kendi fırsatlarını ve bölgeden yükselen işbirliği çağrılarını da gözden kaçırmamalı.

Örneğin Türk-Kazak ticaret hacmi son üç yılda yüzde 63 oranında artarak 800 milyon dolara ulaştı. Kazakistan'da halen 20 milyar dolarlık yatırım fırsatının olduğu biliniyor. En şanslı sektör ise inşaat... Özellikle konut sektörü kaynaklı olarak yaşanan ekonomik kriz, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de inşaat sektörünün daralmasına yol açtı, dolayısıyla bu durum kaçırılmayacak bir fırsat. Sadece Kazakistan'da değil, diğer bölge ülkelerinde de binlerce konut ve altyapı projesi Türk yatırımcısını bekliyor.

Bölgenin bir diğer önemli ülkesi Azerbaycan; Türk firmalarının azınlıkta olduğu bir pazar... Oysa Azerbaycan, sadece bir iç pazar olarak değil, Orta Asya ülkelerine geçiş koridoru olarak da düşünülmesi gereken bir ülke. Özbekistan ise altyapı ve konut yatırımlarına henüz tam anlamıyla başlamayan, ancak ciddi bir potansiyele sahip bir bölge ülkesi. Yakın bir dönemde de ihracatçılar açısından sorun olmaya devam eden yüksek vergilerin kaldırılması ya da azaltılması söz konusu. Bu durum yatırımlar için olduğu kadar ihracat açısından da sevindirici.

Türkiye'nin, önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenen ve henüz dip noktası görülmediği iddia edilen küresel krizden belki de en önemli çıkış noktası Orta Asya yatırımları. Toplam talebin tüm Batı ülkelerinde daralmaya devam etmesi ve bunun Türkiye'ye yansımaları yatırımcıları endişelendirirken, Orta Asya'daki yatırım ve talep potansiyeli gözden kaçırılmamalı.

* Yrd. Doç. Dr. Selda Atik

**LE DEPARTEMENT
INFORMATIQUE
DE VOTRE ÉTABLISSEMENT**

Tél : 90 216 325 82 62
Email : marmara@marmara.net

www.marmara.net

ABD'nin Afganistan Üzerinden... (1. Sayfadan Devam)

Diğer bir ifadeyle Avrasya boyutunda yoğunluk kazanmaya başlayan "Yeni Büyük Oyun", küresel bağlamda yeni bir denklemin kurulma sürecini de gündeme taşımış bulunmaktadır. Bu yeni oyunda ABD'nin dış politikasındaki taktik bağlamında yaptığı bir takım değişiklikler ve bu kapsamda attığı adımlar, hiç kuşkusuz sürecin belirlenmesinde yeni bir bölgesel inisiyatif mücadelesini de beraberinde getirmiş durumdadır. Bu noktada Washington'un genel stratejisinden pek bir taviz vermeksizin Afganistan üzerinden bölgeye dönük başlattığı yeni hamle, başta Rusya, Çin, Hindistan olmak üzere bölge güçleri ve diğer bölge ülkeleri tarafından çok yakından takip edilmektedir.

ABD'nin Irak sonrası niçin Afganistan'a yöneldiği sorusu, Afganistan üzerinden Avrasya'ya dönük hedefleri ve bunun bölge üzerindeki olası yansımalarıyla ilgili olarak bölge güçlerinin ortaya koyduğu bir takım öngörüler, yeni süreçle ilgili temel parametreleri de ortaya koyuyor. Bu güçler arasında özellikle Rusya'nın mevcut tutumu, algılamaları, ortaya koyduğu tepki ve bunun gelecekte alacağı boyut, kaçınılmaz olarak sürecin geleceği açısından büyük bir önem arz ediyor.

Bu bağlamda Rus dış politikasında ortaya çıkan çok yönlülük arayışları ve bunun sonucunda bölge güçleri olan Çin, Hindistan, Pakistan, İran ve Türkiye ile geliştirdiği stratejik ilişkiler ve yakın çevresine dönük izlediği kararlı ve sert tutum (son olarak Rusya-Gürcistan Savaşı örneğinde görüldüğü üzere), Moskova'nın Avrasya'da ABD ile uzun soluklu bir güç mücadelesine hazırlık içinde olduğunu gösteriyor.

Bu kapsamda Rusya açısından ABD'nin yeniden Afganistan'a odaklanması şu anlama gelmektedir:

1. ABD'nin Afganistan üzerinden öncelikli hedefleri Pakistan ve İran'dır. Dolayısıyla ABD'nin asıl hedefi Afganistan'da terörü bitirmek ve bu ülkede barışı, istikrarı tesis etmek değil, aksine terör üzerinden bölgede kendisine daha geniş çaplı hareket ve manevra alanı sağlayacak meşruiyet zeminini oluşturmaktır.
2. ABD bölgede yeni istikrarsızlık alanları yaratmak suretiyle, bölge ülkelerini kendisiyle zoraki bir müttefiklik ilişkisine sokmak hedefindedir. Bu kapsamda ilk etapta ön plana çıkan ülkeler Hindistan, Çin ve Pakistan'dır.
3. Bu ülkelerin bir ortak özelliği de, Rusya ile birlikte ABD liderliğindeki bir dünyaya karşı oluşları ve çok kutuplu bir uluslararası sistemi savunmalarıdır. Dolayısıyla, ABD bir anlamda Rusya'nın bölgedeki müttefiklik ilişkisine darbe vurmaya istemektir. Nitekim ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton ve Zbigniew Brzezinski'nin Çin ziyaretlerinde verdikleri son mesajlar Moskova'nın bu endişesini bir kez daha teyit etmektedir.
4. ABD, Rusya'nın yakın çevresinde (burada ağırlıklı olarak Orta Asya ve Kafkasya boyutu ön plana çıkmaktadır) kontrolü ele geçirmek suretiyle, Rusya'nın ikinci bölünme sürecini başlatmak ve böylece Avrasya'nın tek hakimi olmak istemektedir. Bu kapsamda Rusya'nın balkanlaştırılması gerekliliğiyle ilgili olarak ortaya konulan tezler, bunun en somut göstergesidir.

Buna karşılık Rusya'nın verdiği tepki ve

aldığı tedbirler de oldukça dikkat çekicidir. Bunları maddeler halinde sıraladığımızda ise karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır:

1. Kırgızistan'daki ABD varlığına son vermek ve bu kapsamda ülkedeki Amerikan üssü olan Manas'ı kapatma kararını aldırarak;
2. ABD'nin bölgede üs açma ihtimali olduğu diğer ülkeler üzerinde (özellikle Tacikistan, Özbekistan ve Gürcistan) doğrudan ya da dolaylı baskı yollarına başvurarak;
3. Bölge ülkelerinin güvenlik bağlamındaki ilişkilerinin ötesinde, ABD ile olan siyasi ve iktisadi işbirliklerinin (özellikle enerji merkezli) daha da derinleşmesinin önüne geçmek;
4. Kollektif Güvenlik Anlaşması Örgütü kapsamında "Kollektif Acil Müdahale Gücü"nü oluşturmasını sağlamak;
5. Bölge ülkelerine (başta Kırgızistan, Tacikistan ve Ermenistan olmak üzere) mali destekte bulunmak, bu kapsamda çok düşük faiz oranlarıyla kredi vermek, bu ülkelerden alacaklarının bir kısmını ya da tamamını silmek ve hibelerde bulunmak suretiyle bu ülkeleri kendine bağlamak;
6. Mevcut rejimlere her türlü siyasi ve güvenlik desteği vermek, aykırı bir pozisyona düşme durumunda olanları uyarmak;
7. Bu ülkeleri silah satışları adı altında silahlandırmak ve bir anlamda Rusya'nın savunma derinliğini genişletmek.

Yukarıda da görüldüğü üzere Rusya, Büyük Ortadoğu Projesi'nin Büyük Avrasya Projesi'ne doğru yaşanan bu keskin dönüşünde kendisinin asıl hedefe doğru bir ara hedef olduğunun bilincindedir. Moskova yönetimi, bunu özellikle yakın çevresine

dönük son dönemde izlediği aktif politikayla net bir şekilde ortaya koymaktadır. Yakın çevresinden başlamak üzere bölge ülkeleri ve güçlerine dönük Rus diplomasisindeki bu hareketlenme varlığını özellikle bölgedeki yeni güvenlik yapılanmaları ve savunma politikaları çerçevesinde bölgenin silahlandırılması ve bölge rejimlerine dönük siyasi-diplomatik baskılar ve yeni iktisadi-ticari ilişkiler şeklinde göstermeye devam edeceğe benzemektedir.

Netice itibarıyla ifade etmek gerekirse, ABD'nin Afganistan merkezli yeni stratejisinden büyük ölçüde rahatsızlık duyan Rusya Federasyonu bu belirleyici konumunun fazlasıyla farkında olduğunu izlediği aktif politikayla hissettirmektedir. Nitekim bugün itibarıyla geline aşamada ABD'nin gerek Karadeniz-Kafkasya-Hazar hattında gerekse de Afganistan-Pakistan-Hindistan ekseninde oynadığı oyunda Rusya'nın artan belirleyici rolü ve bölge ülkeleriyle ikili ve çok boyutlu geliştirdiği ilişkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkan durum, Washington'un küresel hedeflerini her geçen gün daha da zora sokmaya başlamıştır. ABD'nin Ortadoğu, Kafkaslar ve Güney Asya bağlamındaki manevra kabiliyeti her geçen gün daha da daralmaktadır. Bundan dolayı olsa gerek, Obama yönetimi bu daralmayı Türkiye ile aşmayı hedeflemekte ve bu kapsamda Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Türkiye'nin liderliğini (buna artık Ortadoğu'yu da dahil etmek suretiyle, diğer bir ifadeyle Türk-İslam dünyası bağlamında), "Lider Ülke Türkiye" sloganıyla bir kez daha gündeme taşıma ihtiyacı duymaktadırlar.

* Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyfettin Erol
Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Öğretim Üyesi

Fransa ve NATO... (1. Sayfadan Devam)

Bu eleştiriler karşısında resmi açıklamalar Fransa'nın zaten NATO'nun tüm hareketleri içinde olduğu, organizasyona katkı sağlayan ülkeler arasında mali açıdan dördüncü, askeri açıdan da beşinci ülke olduğu ve son yıllarda NATO'ya zaten çok yaklaştığı, bu yüzden de entegre sisteme geri dönüşünün neredeyse hiçbir değişikliğe yol açmayacağı yönündedir. Ayrıca, oy birliğiyle karar

alma ilkesi, dolayısıyla da entegre komuta kademelerinde olup da bir harekete katılmayı reddetme olanağının her zaman mevcut olduğu da hatırlanmaktadır. Üstelik Fransa "Nükleer Planlama Grubu"na girmeyecek, yalnızca "Savunma Planlama Komitesi"ne girecektir. Bununla birlikte, İttifakın entegre sistemine geri dönüşü Fransız asker sayısını 110'dan 800'e ve yıllık iştirakini de 145'ten 210'a çıkartacaktır.

Bu konuda, François Mitterrand'ın Soğuk Savaş sonunda Avrupa'nın savunulmasına yönelik bir sistemin kurulması için gösterdiği çabaları da hatırlatmakta yarar var; Avrupa Birliği bünyesinde konu hakkında ortak bir konumun olmayışı ve Amerikalıların NATO aracılığıyla Avrupa savunma meseleleri konusunda kontrollerini kaybetmek istemeyişleri, Mitterrand'ın söz konusu çabalarında başarıya ulaşmasını engel-

lemiştir. Öte yandan NATO'nun varlığı, birçok Avrupa ülkesini yeni bir savunma politikası tanımlama ya da olan politikaları sürekli yeniden şekillendirme derdinden de kurtarmakta, onlara güçlü bir askeri koruma sağlamaktadır. Özellikle de Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının uygulamaya konmasında kat edilen yolun ne denli sınırlı olduğu düşünülürse...

Başından bu yana Fransa Avrupa'nın savunulması konusunda bir motor rolü oynamaktadır, üstelik geçen yaz Rusya-Gürcistan çatışmasına müdahalede Amerika Birleşik Devletleri'nden daha meşru hareket etmiştir. Öyleyse asıl sorular

şunlardır: "Entegre sisteme geri dönüşü, sistemin gelişmesine daha iyi katkıda bulunmasını mı sağlayacaktır? Amerikalılar ile aynı konumda olması bu özgür eylem olanağını kaybetmesine yol açmaz mı? Amerikalılar yeni İttifakta Avrupalılara ve Fransızlara daha fazla yer vermek isteyecekler mi?" Bu varsayım yanıltıcı görünüyor, buna karşılık Fransa'nın geri dönüşü, uluslararası sahnedeki tekilliğini, yani dünyadaki birçok ülke için çok önemli olan bağımsızlığının simgesini kaybetmesine yol açacaktır pekala.

* Dr. Mireille Sadé

...Bir de Sarkozy gelse! (1. Sayfadan Devam)

Artık ılımlı İslam, Büyük Ortadoğu Projesi, bağımsız Kürdistan gibi Türk insanını korkutan projeler rafa kaldırılmış gibi görünüyor.

Ama asıl Barack Hussein Obama'nın Türkiye'ye gelişle konu biraz daha aydınlanacağı benziyor.

Çarşamba'nın gelişi perşembeden belli. Önce Hillary Clinton geldi, şimdi Obama gelecek derken tarih de belli oldu.

Obama'nın Londra'daki G-20 ve NATO'nun 60. yıl dönümü için Fransa ve Almanya'da yapılacak toplantıların ardından, yani 6 Nisan'da Türkiye'ye geleceği kesinleşti.

2 Nisan'da G-20, akabinde 3-4 Nisan'da NATO'nun 60. yıl kutlaması var.

İşin ilginç yanı da 6-7 Nisan'da İstanbul'da "Medeniyetler İttifakı Forumu"nun yapılması.

Dikkat buyurun lütfen, kısacası artık "Medeniyetler Çatışması" yok. Huntington öldü. Onun yerini "İttifak" aldı ve ABD Başkanı bu ittifakın tartışıldığı toplantı sırasında söz alacak.

***

Ve bu yazıyı yazdığım sırada İstanbul'da "5. Dünya Su Forumu" haftası başladı. Forum dolayısıyla Fransız Büyükelçiliği ve Fransa'nın İstanbul Başkonsolosluğu'nun organize ettiği bir dizi buluşma var. İlki Pazar akşamı (15 Mart) "Palais de France"da eski Başbakanlardan Michel Rocard'ın da katılımıyla, suyla ilgili filmlerin gösterildi-

ği bir resepsiyonda gerçekleşti; Ekselansları Bernard Emié gazetemizin 50. sayısını onuruna "Palais de France"da bir davet ve receklerini bizlere duyurdu.

Gazetemizin redaksiyonunda sevinçle karşılanan bu özel toplantıya önemli konukların katılacağını şimdiden duyurmak istiyorum.

Dünya Su Forumu gazetelerimizin birinci ve ikinci sayfalarında yer almış. Herkes bir şeyler yazmış. Ama en ilginç cümleyi forumun 16 Mart günkü açılışında Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül söylemiş:

"Tedbir alınmazsa Türkiye'nin de 2010'dan sonra su bakımından yoksulluk sınırının altına düşebileceğini hesaplamaktayız".

Cumhurbaşkanının sözleri bir hayli düşündürücü.

***

Dünya Su Forumu'nun diplomatik hareketliliğinden uzaklaşmaya çalışıyorum. Gazetelerin diğer sayfalarındaki önemli haberlere göz atıyorum:

Orhan Pamuk "Monsieur Flaubert benim!" demiş.

Otomobilde, beyaz eşyada, taşınmaz alım-satımında tüketim vergisi indirimi...

İşsizlik rekor düzeyde...

Yerel seçimler sanki genel seçim gibi...

Yoğun bir iç politika çekişmesi gazetelerin bütün sayfalarında, televizyon kanallarının tüm programlarında...

Bense tekrar dış politikaya dönmek istiyorum. Orada da gündem bir hayli yoğun. 1 Temmuz günü Fransa'da Türkiye Mevsimi başlayacak. Öncesinde AB Parlamentosu seçimleri var.

Hillary Clinton geldi.

Obama gelecek.

"Bir de Sarkozy gelse!" diyerek yazımı bitirmek istiyorum.

“Paris yeniden Türkiye'nin jeopolitik önemini hatırlıyor”

Libération gazetesinin Dış Haberler Servisi Sorumlusu, Marc Sémo, AB'nin genişlemesini, bunun ortaya çıkardığı sorunları ve Türkiye'nin bu gelişimde elinde bulundurduğu anahtar rolü, sorularımız çerçevesinde incelemeyi kabul etti.

Zaten kurumlarında güçlükler yaşayan Avrupa, şimdi de global bir ekonomik krizle karşı karşıya. Sizce Avrupa'nın bu durum karşısında tavrı nasıl?

Avrupa'nın problemi onun tek bir yüzü olmamasından kaynaklanıyor. Nicolas Sarkozy'nin Avrupa Birliği'ne başkanlık yaptığı dönemde, Avrupa görüntüde de olsa, sembolik de olsa Kafkaslarda yaşanan krize tepki gösterdi. Bu hareket, Sarkozy Moskova'ya gittiğinde ve Gürcülerle Ruslar arasında bir ateşkes anlaşması yaptırabildiğinde görünür kılındı. Bu anlaşma hızlı bir şekilde yapıldı ve Rusların ilerleyişine yardım ederek, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını geçerli kıldı. Bu sebeple çatışmalar sona erdirildi. Nicolas Sarkozy'nin dinamik hareketi, kriz dolayısıyla, Avrupa'ya beraber ortak kararlar almak için yerinde müdahaleler yapmasıyla fark edildi. Aslında yapılanlar çok büyük şeyler değildi ama sembolik de olsa önemliydi, çünkü Sarkozy politikasının gerçek anlamını gösterdi. Daha sonra başkanlığı alan, Avrupa entegrasyonuna karşı olan Çek Başkan, Nicolas Sarkozy'nin aktif başkanlığına olan izlenimi güçlendirdi. Şu an dönem başkanlığı, en alt düzeyde ve “herkes kendi yapabildiğini yapsın” anlayışıyla yürütülüyor. Ayrıca Avrupa'nın krize karşı ortak bir çözüm getiremediği, ülkelerin karışık bir sırayla hareket ettiği de görülüyor. Diğer taraftan da yaşanan kriz, Avrupa'nın, bölge sakinleri için bir koruyucu olduğunu gösteriyor. Bu aslında doğru bir yaklaşım, biz sadece bunun böyle olduğunu önceden fark edememiştik. İrlanda'da yapılan bir anket, bugün İrlandalıların Avrupa lehine oy kullanacağını gösteriyor. Bu krize bağlı bir değişim. Aynı şey Danimarka'da ve İsveç'te de yaşanıyor, buralarda da euroya doğru bir

akım yükseliyor ve hatta İzlanda bile artık Avrupa'ya dahil olmak istiyor.

Avrupa'nın her zaman kriz etkisiyle ilerleme yaşadığının söylendiğini sıkça işitiyoruz. Bu krizin Avrupa'ya belirli ilerlemeler sağlayacağını düşünüyor musunuz?

Avrupa, bugüne kadar kendi içinde krizler yaşayarak ilerliyordu, ama bu sefer dış kaynaklı bir kriz söz konusu ve her şey AB'nin bu krize nasıl karşı koyacağına dayanıyor. Bu kriz, çok farklı olan ekonomilerin ortak bir şapka içinde yer almasını sağlayan Euro için gerçek bir sınav. Fransa veya Almanya gibi büyük ülkeler güvenilir olmayı sürdürüyor ama İtalya, İspanya veya Yunanistan gibi ülkeler sıkıntı yaşıyor ve yüksek faiz oranlarıyla borçlanıyor. Faiz oranları arasındaki bu farklılık zamanla euronun gücünü zayıflatma veya bazı ülkelerin “euro bölgesinden” çıkmasını zorunlu hale getirme riskini artırıyor.

Genişleme konusunda tam olarak neredeyiz?

Genişleme konusu her zaman en hassas konu oldu çünkü hiçbir zaman çözülmedi ve kimse AB'nin nereye kadar genişleyebileceğini söyleyemedi. Bu yüzden, ortak değerler kavramını içeren bu sorulması güç soruyu kendimize sormamızı sağlayan Türkiye'ye teşekkür ederiz. Ama eğer konu sadece ortak değerler olsaydı, ABD'yi ve Japonya'ya kabul etmememiz için hiçbir neden bulunmayacaktı. Bu yüzden, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkarılan en önemli gerekçesi olan coğrafi sınırlar sorusu dikkate alınmalıdır. Tabii burada kültürel değerler konusu da etkilidir ve Ankara'nın Avrupalı yöneticilerine karşı yönelttiği suçlamaların -bu suçlamalara göre Avrupa, Hristiyan kulübü olmadığını göstermelidir ve Türkiye'yi almasının sebebi onun Müslüman oluşundan kaynaklanmaktadır- bir kısmı bunun üzerine kurulmuştur.

Aslında Avrupalıların Türkiye hakkındaki

orkusu kültürel ve dinsel değerlerin çok ötesindedir. Türkiye çok nüfuslu bir ülke, 2004'te AB'ye giren son on ülkeden daha fazla nüfusa sahip. Burada aynı zamanda coğrafi sorun da devreye girmektedir çünkü Avrupa'nın dünyanın en hassas bölgesiyle komşu olması söz konusudur. Tüm bu kırılma noktaları hem sorun hem de artı oluşturmaktadır. Türkiye, Avrupa'nın gençleşeceğini, stratejik noktalara daha yakın olarak daha da güçleneceğini belirterek artılarını her geçen gün daha da öne çıkartmaktadır. Avrupalıların bir kısmı uluslarüstü, büyük çatışmalarının dışında bir dünyanın hayalini kurmaktadır ve Türkiye'yi bu anlamda onları tekrar dünyanın çirpinişlerinin içine atacak bir unsur olarak görmektedir. Avrupa Anayasası referandumuna Fransızların

“Hayır” demesi sırasında, Türkiye bu tepkinin başlıca nedeni olarak gösterilmedi ama yerelğin bozulması, yasadışı göçler ve İslam dini gibi tüm korkuları bünyesinde topladığı konuşuldu.

2005'te yaşanan bu tereddütlerin 2009'da da hala devam ettiğini düşünüyor musunuz?

En hassas gelişmeler, tezat bir biçimde, Fransız

diplomasisinde ve Sarkozy başkanlığında gerçekleşiyor. Türkiye'nin AB üyeliğine oy kaygısıyla karşı çıkılrsa da Paris, Türkiye'nin jeopolitik önemini yeniden hatırlamaya başladı. Dünya görüşü ve tarihe dönüş anlamında Erdoğan'ın diplomasi danışmanı Ahmet Davutoğlu ve Fransızlar arasında fikir paylaşımları yaşandı. IFRI tarafından düzenlenen bilimsel toplantı sırasında bu paylaşımlar açıkça görüldü. Türkiye ile AB arasındaki ilişki biçimine dair sorunlar irdelendi: Ayrıcalıklı üyelik düşüncesi saçma değildir çünkü Türkiye'nin sınırlarıyla ilgili özel durumunu dikkate alır. AB dışında Avrupa'nın tüm kurumlarında var olan Türkiye için bile bu durum önemli bir tabu oluşturmamaktadır. AKP hükümeti bile, Türkiye'nin köprü olduğunun altını çizerek Türkiye'nin bir ayağının içeride, bir ayağının da dışarıda

olduğunu açıkça kabul etmiştir. Ben aslında her şeyin Avrupa'nın ne olacağına bağlı olduğunu düşünüyorum. Soru her şeyden önce, Türkiye'nin AB'ye girip girmek istemediğine dair bir niyet sorusudur çünkü şu anda din ve ulus konusunda Avrupa'nın tam tersinde ilerlemektedir. Daha önceden var olmayan Avrupa Birliği'ne karşı olma düşüncesinin yükselişi anlaşılabilir çünkü tüm ülkeler aynı şeyi yaşamışlardır. Başka bir durum da dikkate alınmalıdır: Kopenhag kriterleri, doğudaki eski Sovyet Bloğu ülkeleri için basit bir fikirle ifade ediliyordu; bu fikir, diktatörlüğün son bulması, ülkelerin liberalleşmesiydi. Avrupalı şirketler bile bu kriterlere uymalıydılar. Bu kriterlerin Romanya ve Bulgaristan gibi sivil toplumun henüz olgunlaşmadığı ve yolsuzluklarla ya da mafyayla yozlaşan ülkelerde işlemediği görülmüştür. Bu da Avrupa'ya sorun yaratmaktadır. Türkiye için ise, Kopenhag kriterleri Kemalist rejimin en baskıcı noktalarını kaldırmayı amaçlıyordu ama aynı zamanda başka sorunlar ortaya çıktı, çünkü Türkiye muhafazakar ve dine bağlı bir ülkeydi ve birbirinden çok farklı akımlardan geçmişti. Toplumun bu konudaki baskısı hem olumlu -açık ve demokratik bir toplum- hem de tutarsızdı. Davranışların İslam diniyle yoğunlaşması bir sorundur ve türbanın gündelik hayata girmesi bunu daha da belirginleştirmektedir çünkü bu da çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bu AB süreciyle beraber Türkiye'nin Müslüman Baviera oluşu hayal edilebilir olmuştur.

AB, Türkiye'nin yaptığı reformlara karşılık, sürekli yeni dayatmalar getirmek yerine neden mükafat vermiyor?

Olayları eksik değerlendirmenin bir sonucu olduğunu düşünüyorum: Avrupa'nın tavrı Türkiye'de Avrupa Birliği'ne tepkiyi artırdı çünkü toplumlar başlarına gelen kötü olayların sorumlusunu genelde dışarıda ararlar ama Türkiye için bu zarar toplumun kendisinden geldiği için sorumlu Avrupa değil, Türk Devleti idi. Demokrasi, özellikle Türkiye gibi bir ülke için kolay bir tecrübe değildir. Avrupa bir rüyadır, tünelin sonundaki ışıktır ama artık sorunlar da onun içindedir.

* Mireille Sadège tarafından derlenmiştir.

Guantanamo Hapşanesi

(1. Sayfadan Devam)

Dünyanın süper gücüne kendi evinde saldırmış ve üstelik bu en iddialı ve en çok acıtacak noktalara yapılmıştır. Bu kızgınlıkla Amerikalılar, saldırıyı düzenlediğine inanılan El-Kaide örgütünü ülkesinde barından Afganistan'daki şeriatçı rejim Taliban'a, örgütün liderlerini kendilerine teslim etmesini aksi takdirde askeri müdahalede bulunacaklarını söylemiştir. Taliban liderleri Amerikan tehdidini dikkate almamış ve El-Kaide yöneticilerini teslim etmeyi reddetmiştir. Amerikalılar da bilindiği gibi Afganistan'a askeri müdahalede bulunmuştur. Bush yönetimi terörle mücadele çerçevesinde, Afganistan ve Pakistan başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinden şüphelendikleri kişileri toplatarak, Küba'da Guantanamo Körfezi'nde bulunan Amerikan askeri üssünde küçük bir bölgede, Ocak 2002'de dünyanın en fazla tartışılan hapishanelerinden birini kurmuştur. CIA'nın elinde ciddi bir delil olmasına rağmen tutuklayarak Guantanamo hapishanesine koyduğu çeşitli Müslüman ülke vatandaşları, mahkemeye çıkarılmadan

yıllarca hapiste kalmaktadırlar. Sorgulama ve hapishane koşulları 1949 Cenevre Savaş Esirleri Sözleşmesi'ne aykırıdır. Ocak 2002'den bu yana 31 farklı ülkeden 779 kişi tutuklanmıştır. 47 tutuklu intihara teşebbüs etmiştir. 4 tutuklu koşullarında ölü bulunmuştur. Mart 2009 itibarıyla 244 tutuklu halen Guantanamo hapishanesinde bulunmaktadır. 2006'da Bush yönetimi, uluslararası insani örgütlerin baskıları sonucunda hukuki belirsizliği ortadan kaldırmak için savaş suçundan yargılamak üzere askeri bir mahkeme kurmuştur. Ancak suçun işlendiği herhangi bir yer ve suç delili olmadığı için bu olağanüstü mahkeme yargı görevini yerine getirememiştir. Tutukluların kendilerine işkence yapıldığı iddiası ve avukat talepleri dikkate alınmamıştır. Dolayısıyla tutuklular yargılanamamıştır. Amnesty International, Human Rights, Reprieve, Center for Constitutional Right ve diğer birçok insan hakları savunucuları, Guantanamo tutuklularının hakları için ciddi mücadele vermişlerdir ama Bush yönetimi bu istekleri de dikkate

almamıştır. Obama başkanlık seçimleri esnasında, başkan seçilirse ilk işlerinden birinin Guantanamo aybını ortadan kaldırmak olacağını söylemiştir. Obama Ocak 2009'da başkanlık görevini devralınca gerçekten de sözünü tutmuş ve Guantanamo hapishanesini kapatma emrini vermiştir. Guantanamo, Ocak 2010 yılında kapanacaktır. Kapatma kararından sonra ortaya çıkan sorun, bu tutukluların suçlu olup olmadıkları henüz belli değilken kendi ülkelerine verilecek ve sonrasında tutukluların büyük bir kısmının ülkelerinde ağır hapislere çarptırılacak olmaları, hatta bir kısmının da idam edilme risklerinin bulunmasıdır. Örneğin 17 tutuklu Çin vatan-dışı olan Müslüman Uygurlardır; eğer bu insanlar Çin'e iade edilirlse zaten Müslümanlara karşı entegrist Müslüman önyargısı ile davranan Çin makamları bunları idamla yargılayacaklardır. Belki de suçsuz olan bu insanlar, Amerikalıların şüpheleri çekmelerinden dolayı hayatlarını kaybedeceklerdir.

Avrupa Birliği Şubat 2009'da bu konuyu gündemine almıştır ancak bu insanlara yardım etmek için ortak bir karar alınamamıştır. Genel eğilim her ülkenin kendi kararını almasıdır.

Dünyada insan haklarının şampiyonluğunu yapan ve geri kalmış ülkeler hakkında insan hakları raporları yazarak yayınlayan Avrupalı ve Amerikalı yetkililer, insan haklarıyla ilgili bir sınav vereceklerdir. Eğer bu insanların hayatlarını göz göre göre tehlikeye atarlarsa, en azından kendileri için de olumsuz bir insan hakları raporunu kamuoyuna ilan etme dürüstlüğünü göstermeleri gerekir.

* Prof. Dr. Haydar Çakmak